

Konsultacje na temat projektu zasad przewodnich: „Skrajne ubóstwo a prawa człowieka: prawa ubogich”

Tłumaczenie ATD Czwarty Świat Polska – maj 2007 - www.atd.org.pl

Wysoki Komisarz Praw Człowieka ma zaszczyt odnieść się do Rezolucji Rady ds. Praw Człowieka 2/2 „Prawa Człowieka a skrajne ubóstwo”, przyjętej podczas drugiej sesji w dniu 27 listopada 2006.

W paragrafie 5 rezolucji Rada ds. Praw Człowieka odnosi się do zasad przewodnich „Skrajnego ubóstwa a praw człowieka: prawa ubogich” załączonych do Rezolucji Podkomisji ds. Promocji oraz Ochrony Praw Człowieka 2006/9 26 sierpnia 2006 i zwraca się do Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka o „rozpowszechnienie zasad przewodnich w celu uzyskania opinii państw, agencji Narodów Zjednoczonych oraz organizacji międzyrządowych, zespołów niezależnych ekspertów w dziedzinie praw człowieka oraz skrajnego ubóstwa, krajowych instytucji ds. praw człowieka, organizacji pozarządowych, a zwłaszcza tych poprzez które osoby żyjące w skrajnym ubóstwie wyrażają swoje opinie i innych zainteresowanych oraz do złożenia sprawozdania Radzie na siódmej sesji.”

Biuro Wysokiego Komisarza ds. Praw Człowieka zwraca się o nadsyłanie informacji bądź materiałów powstałych w odpowiedzi na rezolucję do 1 września 2007 na adres:

Chief, Research and Right to Development Branch
Office of the High Commissioner for Human Rights
Palais des Nations, CH-1211 Geneva, Szwajcaria
Fax: + 41 22 917 9008

FRAGMENTY

Projekt przewodnich zasad „Skrajne ubóstwo a prawa człowieka : prawa ubogich” (a)

Podkomisja ds. promocji i obrony praw człowieka,

(...)

Biorąc jednocześnie pod uwagę końcowy dokument Światowego Szczytu 2005, w którym szefowie Państw podkreślili „prawo ludzi do życia w wolności i godności, wolność od ubóstwa i utraty nadziei” oraz uznali, że „wszystkie istoty ludzkie, w szczególności te najsłabsze mają prawo do życia wolnego od lęku i niedostatku oraz możliwość korzystania z praw i pełnego rozwoju ich ludzkiego potencjału w warunkach równości”,

(...)

Zważywszy, że osoby żyjące w ubóstwie, szczególnie w skrajnym ubóstwie są pierwszymi, które powinny zareagować, żeby zmienić ich sytuację i sytuację ich rodzin i, że ich wysiłki

powinny być rozpoznane i wspierane jako priorytetowe,

Uznając tak, jak to Zgromadzenie Narodowe podkreśliło, że wykorzenienie skrajnego ubóstwa stanowi najważniejsze wezwanie w procesie globalizacji, któremu można podołać dzięki skoordynowanej polityce będącej owocem stałej współpracy międzynarodowej i zdecydowanej działalności na szczeblu narodowym,

Zapewniając, zgodnie ze Zgromadzeniem Ogólnym, że szeroko rozpowszechnione całkowite ubóstwo nie pozwala na pełne i efektywne korzystanie z praw człowieka oraz osłabia demokrację i udział ogółu,

Zważywszy, że nieodłączna godność wszystkich członków rodziny ludzkiej oraz ich równe i niezbywalne prawa wymagają zwrócenia priorytetowej uwagi na tych, którzy najbardziej cierpią ubóstwo i wykluczenie,

Podtrzymując, że skrajne ubóstwo istnieje na całym świecie, że jest ono tematem dyskusji praw człowieka i może ono, w pewnych okolicznościach, zagrażać prawu do życia i, że stowarzyszenie międzynarodowe powinno potraktować jego natychmiastowe ograniczenie i ewentualną eliminację jako priorytet,

(...)

Stosując następujące przewodnie założenia, które zostały poddane pod rozwagę Zgromadzenia praw człowieka z nadzieją na wnikliwą debatę wszystkich zainteresowanych stron w celu ich zaadoptowania

Prawa człowieka i skrajne ubóstwo : prawa ubogich

1. Bieda to stan ludzki charakteryzujący się trwałym lub chronicznym pozbawieniem środków, możliwości, wyborów, bezpieczeństwa i niezbędnych wartości pozwalających na korzystanie ze standardów życia na odpowiednim poziomie i z innych praw obywatelskich, kulturalnych, ekonomicznych, politycznych i społecznych.

2. Skrajne ubóstwo i wykluczenie społeczne stanowią pogwałcenie godności ludzkiej; konsekwentne wprowadzanie środków zaradczych w planach narodowych i międzynarodowych stanowi priorytet mający na celu ich eliminację.

3. Ludzie żyjący w skrajnym ubóstwie mają pełne prawo wymagać ustanowienia polityki i programów na szczeblach narodowych i międzynarodowych mających na celu wykorzenienie skrajnego ubóstwa oraz ich efektywne wprowadzenie w życie zgodnie z zasadami praw człowieka i niniejszymi przewodnimi zasadami.

4. Ludzie żyjący w skrajnym ubóstwie mają pełne prawo korzystania ze wszystkich praw człowieka, łącznie z prawem uczestnictwa w podejmowaniu decyzji, które ich dotyczą i przyczyniania się na rzecz dobra ich rodzin, ich społeczeństwa i ludzkości.

5. Zarówno Państwa, jak i organy społeczne na szczeblach lokalnych, narodowych, regionalnych i międzynarodowych są zobowiązane do efektywnego działania w celu eliminacji skrajnego ubóstwa; osiągnięcie celu związane jest z działaniem zaplanowanym i odpowiedzialnym powyższych władz z osobami żyjącymi w skrajnym ubóstwie.

(...)

Część 1

A. Uczestnictwo biednych

7. Ludzie żyjący w skrajnym ubóstwie mają prawo do uczestnictwa we wszystkich działaniach, które ich dotyczą, w szczególności w programach mających na celu wykorzenienie skrajnego ubóstwa. Wprowadzenie w życie takiej polityki i programów bez udziału osób zainteresowanych, ich stowarzyszeń i organizacji stanowi pogwałcenie prawa mówiącego o udziale w sprawach publicznych.

8. Państwa powinny wspomagać i promować udział najbiedniejszych w procesie podejmowania decyzji w społeczeństwach, w których oni żyją, w prawach człowieka i w walce przeciwko skrajnemu ubóstwu. Państwa powinny także dać możliwość osobom żyjącym w ubóstwie i tym najbardziej poszkodowanym organizowania się i uczestniczenia we wszystkich aspektach życia politycznego, ekonomicznego i społecznego, w szczególności w planowaniu i wprowadzeniu w życie polityki, która ich dotyczy, pozwalając im w ten sposób stać się prawdziwymi partnerami uczestniczącymi w rozwoju.^(c)

(...)

10. Programy walki z ubóstwem powinny być ogólnie dostępne oraz powinny ustalać właściwe cele i przewidzieć wskaźniki ułatwiające zarówno ocenę wprowadzenia ich w życie, jak i mechanizmów kontroli i odpowiedzialności społecznej. Państwa oraz organizacje państwowe i prywatne zajmujące się polityką i programami redukcji i wykorzenienia ubóstwa powinny zachęcać do tworzenia forum oceniającego i nadzorującego, w którym mogłyby uczestniczyć osoby żyjące w skrajnym ubóstwie.

B. Dyskryminacja i napiętnowanie

11. Dyskryminacja dotycząca osoby żyjące w skrajnym ubóstwie musi być karana jako pogwałcenie praw człowieka. Również napiętnowanie biednych, ich stowarzyszeń, ugrupowań, dzielnic lub miejsc zamieszkania i określanie ich jako osoby bez praw, niebezpieczne, brutalne i inne negatywne cechy charakterystyczne powinny być traktowane jako formy dyskryminacji. Dyskryminacja biednych dokonywana na podstawie ich wizerunku, ubioru, wyglądu lub na jakimkolwiek innym podłożu mającym związek z ich skrajną biedą stanowi pogwałcenie praw człowieka. Państwo, organizacje międzynarodowe i inne instytucje zainteresowane mają obowiązek krytykować i zwalczać napiętnowanie ubogich oraz promować stosowny i właściwy wizerunek osób, które znajdują się w sytuacji skrajnego ubóstwa.

12. Media i system edukacyjny odgrywają kluczową rolę w procesie dyskryminacji i napiętnowania, w konsekwencji w walce przeciwko tym zjawiskom.

13. Urzędnicy państwowi, osoby z organizacji międzynarodowych, personel organizacji humanitarnych i wszyscy działający na rzecz eliminacji ubóstwa powinni szanować godność i podstawowe prawa biednych, w szczególności poprzez traktowanie, pomoc humanitarną oraz tworzenie i wprowadzanie w życie projektów. Obowiązki te posiadają funkcjonariusze systemów opieki społecznej, a prawo do wolności od dyskryminacji w warunkach ubóstwa musi być zagwarantowane ubogim.

Część 2

C. Niepodzielność i współzależność praw

14. Wszyscy ci, żyjący w skrajnym ubóstwie mają prawo do korzystania ze wszystkich praw człowieka, które są niepodzielne, współzależne i uniwersalne. Praktykowanie tych praw jest jedynym warunkiem eliminującym skrajne ubóstwo, zważywszy na fakt, że zanegowanie jednego z nich ma niekorzystny oddźwięk na ogół praw ludzi. Natomiast, ustanowienie wyodrębnionego prawa nie jest wystarczającym warunkiem pozwalającym osobom, ich rodzinom na wyjście ze skrajnego ubóstwa.^(d)

D. Prawa obywatelskie i polityczne

(...)

16. Osoby, żyjące w skrajnym ubóstwie mają prawo do założenia rodziny, utrzymania i troszczenia się o dzieci, ich edukację i do podstawowych godności przysługujących istocie ludzkiej, zapewniających szacunek życia prywatnego i rodzinnego.

(...)

19. Specjalne kroki zostaną poczynione przez Państwa w celu zapewnienia ubogim ochrony ich godności, życia prywatnego, uczciwości, honoru i reputacji. Ochrona ta musi być skuteczna, wolna od opłat i równa dla wszystkich podmiotów prawa.

E. Prawo do odżywiania się

20. Każda istota ludzka ma prawo do zdrowego, należytego i odpowiedniego odżywiania się i nie ma prawa być wystawiona na niebezpieczeństwo głodu i zagłodzenia. Państwo i stowarzyszenie międzynarodowe mają obowiązek zapewnienia każdej istocie ludzkiej, w sposób indywidualny lub zbiorowy, prawa do fizycznego i ekonomicznego dostępu do odpowiedniego odżywiania się.

(...)

F. Prawo do zdrowia

24. Osoby żyjące w skrajnym ubóstwie mają prawo do zdrowia i Państwo powinno zagwarantować wprowadzenie odpowiednio w życie tego prawa.

25. System zdrowotny powinien zapewnić wszystkim tym, którzy żyją w ubóstwie traktowanie godne, ludzkie i z poszanowaniem. W tym celu, niezbędne jest stworzenie służby zdrowia znającej się na codziennych problemach osób i rodzin żyjących w złych warunkach oraz pozostającej w stałym kontakcie z tymi osobami.

(...)

G. Prawo do wody pitnej

29. Osoby żyjące w skrajnym ubóstwie mają prawo do wody pitnej, Państwo ma obowiązek zapewnienia tej usługi bezpłatnie. Na szeroko rozprzestrzenionych wiejskich terenach biedy, Państwo musi zapewnić wodę pitną każdorazowo, gdy warunki klimatyczne zapowiadają suszę.

Jeśli Państwo nie może dokonać tego samodzielnie, powinno poprosić o pomoc wspólnotę

międzynarodową, a ta jest zobowiązana dostarczyć taką pomoc.

(...)

H. Prawo do mieszkania

31. Osoby żyjące w skrajnym ubóstwie mają prawo do godnego mieszkania, które stanowić będzie ochronę przed klimatem, zapewni życie rodzinne i rozwój w godności i przyzwoitości.

32. Wszyscy ci, którzy żyją w skrajnym ubóstwie mają prawo do własności prywatnej, osobistej, spółdzielczej lub wspólnotowej ich mieszkań, wyposażenia i artykułów domowych różnego rodzaju. Na terenach wiejskich mają oni prawo do własności wspólnotowej lub indywidualnej ziemi, mieszkań, narzędzi, zwierząt i innych niezbędnych do życia przedmiotów. Państwo powinno zapewni ubogim dostęp do mieszkania, stanowiącego cel, który umożliwi polepszenie ich warunków życiowych.

(...)

I. Prawo do edukacji i do kultury

34. Wszyscy ci, którzy żyją w skrajnym ubóstwie mają prawo dostępu do edukacji. Osoby te i ich dzieci mają prawo do edukacji na poziomie podstawowym i na wszystkich innych poziomach, które system edukacji proponuje pozostając wolnymi od jakiegokolwiek dyskryminacji lub wyłączenia. Państwo powinno przede wszystkim zagwarantować dzieciom żyjącym w skrajnym ubóstwie dostęp do edukacji.

35. Wszyscy ci, którzy żyją w skrajnym ubóstwie mają prawo dostępu do kultury i sztuki. Specjalne programy dostępu do kultury, kształcenia, lektury, sztuki i literatury oraz między innymi, sposoby zarządzania i administrowania, powinny być wprowadzone w życie, we współpracy i z aktywnym udziałem ubogich i ich rodzin, jako środki mające na celu wykorzenienie ubóstwa. Programy kształcenia i programy kulturalne, zdefiniowane i wprowadzone w życie, czy to przez Państwo, czy przez jednostki prywatne, powinny zmierzać do respektowania godności ubogich, promowania świadomości ich praw oraz uznania ich doświadczenia.

J. Prawo do pracy

36. Wszyscy ci, którzy żyją w skrajnym ubóstwie mają prawo do przyzwoitej, godnej, produktywnej, bezpiecznej i odpowiednio wynagradzanej pracy. Polityka Państwa powinna zagwarantować ubogim prawo do pracy, prawa pracowników, prawo do stosownej opieki społecznej i do systemów bezpieczeństwa pozwalających radzić sobie w sytuacjach kryzysu i bezrobocia. Polityka walki ze skrajnym ubóstwem powinna wziąć pod uwagę prawo do pracy, jako element przeciwdziałania ubóstwu.

37. W kwestii dostępu do zatrudnienia, Państwo i społeczeństwo powinny usiłować wyeliminować wszelkie formy dyskryminacji oparte na wyglądzie, aspekcie fizycznym, warunkach mieszkania, życia, na tle rasowym, etnicznym, seksualnym lub jakimkolwiek innym wynikającym z sytuacji skrajnego ubóstwa. Dyskryminacja w zatrudnieniu, z przyczyn związanych ze skrajnym ubóstwem, które nie mają związku z odpowiednim wykonywaniem pracy, powinna być stosownie karana.

38. Państwo powinno zapewnić istnienie rzetelnego Kodeksu Pracy dzięki, któremu pracownicy otrzymujący stałe wynagrodzenie, etatowi lub zatrudnieni na czas określony nie żyli, mimo ich pracy, oni i ich rodziny w ubóstwie. Państwo powinno eliminować pracę dzieci, prostytucję, pracę przymusową, obecne formy niewolnictwa oraz inne działania, którym ci żyjący w skrajnym ubóstwie często wydają się być poddawani.

K. Prawo do systemu sprawiedliwości

39. Wszyscy ci, którzy żyją w skrajnym ubóstwie mają prawo do sprawiedliwości, tak, jak inni obywatele. Państwo i sądownictwo powinny zagwarantować równość wobec prawa oraz wymiar sprawiedliwości wolny od dyskryminacji na tle wyglądu fizycznego, mieszkania lub innych elementów wynikających ze skrajnego ubóstwa.

40. Państwo i administracja sądowa powinny zapewnić bezpłatne, wysokiej jakości prawne wsparcie mające na celu ochronę osób żyjących w skrajnym ubóstwie. Sędziowie powinni w sposób jasny i zrozumiały tłumaczyć oskarżenia i procedury oraz postępując z osobami nie znającymi oficjalnego języka poszczególnego sądownictwa, powinni odwołać się do bezpłatnego udziału specjalistów tłumaczy.

41. Państwo powinno ustanowić programy edukacyjne i informacyjne w celu pomocy ubogim w zapoznawaniu się z ich prawami i procedurami prawnymi oraz sądowymi, do których mają oni prawo. Jednocześnie Państwo i sądownictwo powinny ustanowić programy kształcenia sędziów, adwokatów obrońców oraz funkcjonariuszy władzy sądowej w celu stworzenia sądownictwa skutecznego dla ubogich.

Część 3

(...)

M. Obowiązki i odpowiedzialności osób publicznych i prywatnych w walce przeciwko ubóstwu

(...)

47. Wspólnota międzynarodowa musi podnosić wartość, wspierać i finansować pracę solidarną i dobrowolną, zwłaszcza te wysiłki, które mają na celu walkę z ubóstwem oraz musi stworzyć na szczeblu narodowym, regionalnym i międzynarodowym klimat solidarności. Musi popierać ona organizacje biednych i ruchy społeczne, które walczą przeciwko wykorzenieniu ubóstwa mając na względzie prawa człowieka.

48. Państwa i wspólnota międzynarodowa powinny świętować 17 października jako Międzynarodowy Dzień Walki z Ubóstwem, ogłoszony przez Zgromadzenie Ogólne, rezolucja 47/196 z 22 grudnia 1992, który daje im możliwość należytego uznania tej akcji i jej wzmocnienia.

a Określenia «ubogi» i «ubóstwo» używane w tekście odnoszą się do osób żyjących w skrajnym ubóstwie.

b Deklaracja Komitetu praw ekonomicznych, społecznych i kulturalnych dotycząca ubóstwa oraz Pakt międzynarodowy odnoszący się do praw ekonomicznych, społecznych i kulturalnych

(Dokumenty oficjalne Zgromadzenia ekonomicznego i społecznego, 2002, Suplement n° 2 (E/2002/22-E/C.12/2001/17), aneks VII), par. 8.

c Uchwała 55/106 Zgromadzenia Generalnego, z 14 marca 2001.

d Patrz E/CN.4/Sub.2/1993, par. 178.